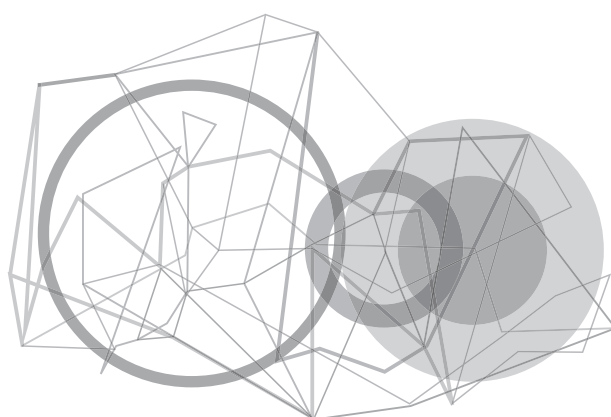

Weronika Mazurkiewicz

OD PLANÓW GENERALNYCH DO **MASTERPLANÓW**

Sztuka kształtowania nowych struktur miejskich
na obrzeżach miast

Gdańsk 2023

PRZEWODNICZĄCY KOMITETU REDAKCYJNEGO
WYDAWNICTWA POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Dariusz Mikielwicz

REDAKTOR PUBLIKACJI NAUKOWYCH

Michał Szydłowski

RECENZENCI

Małgorzata Mirecka

Michał Stangel

REDAKCJA JĘZYKOWA

Agnieszka Frankiewicz

PROJEKT OKŁADKI

Weronika Mazurkiewicz, Katarzyna Piętowska-Witek

SKŁAD

Wioleta Lipska-Kamińska

Wydano za zgodą
Rektora Politechniki Gdańskiej

Oferta wydawnicza Politechniki Gdańskiej jest dostępna pod adresem <https://press.pg.edu.pl/>.
Zamówienia prosimy składać w e-sklepie PG <https://sklep.pg.edu.pl/>.

Utwór nie może być powielany i rozpowszechniany, w jakiegokolwiek formie
i w jakiegokolwiek sposób, bez pisemnej zgody wydawcy

© Copyright by Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej
Gdańsk 2023

ISBN 978-83-7348-902-8

WYDAWNICTWO POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

Wydanie I. Ark. wyd. 21,10, ark. druku 13,75, 441/1226

Druk i oprawa: Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin, tel. 91 812 09 08

Monografia powstała na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Współczesne instrumenty kształtowania obrzeżnych struktur miejskich o charakterze kompleksowym*, obronionej na Wydziale Architektury Politechniki Gdańskiej 12 marca 2019 roku.

Doktorat został wyróżniony w konkursie na najlepsze prace dyplomowe poświęcone problematyce mieszkalnictwa pt. „PUM – Przestrzeń Użytkowników i Mieszkańców”, organizowanym przez PFR Nieruchomości SA w partnerstwie z Fundacją PFR i wydawnictwem Bęc Zmiana (2019), a także w konkursie o Nagrodę im. Jerzego Regulskiego (2020) organizowanym przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej oraz Towarzystwo Urbanistów Polskich.

Za pomoc przy opracowywaniu wyników badań oraz nieocenione wsparcie serdeczne podziękowania kieruję do promotorów mojego doktoratu, którymi byli: prof. dr hab. inż. arch. Piotr Lorens (promotor), dr hab. Małgorzata Dymnicka, prof. PG (drugi promotor), dr inż. arch. Justyna Borucka (promotor pomocniczy).

Spis treści

Wykaz używanych skrótów	7
Wstęp	11
Uzasadnienie i cel pracy	17
Konstrukcja pracy	19
Podstawowe pojęcia i definicje	19
Historyczny i współczesny kontekst planowania kompleksowego	29
1. Systematyka podstaw problemowych	31
1.1. Suburbanizacja w ujęciu teoretycznym	31
1.2. Miejskość jako forma życia społecznego	37
1.3. Urbanizm jako miejski styl życia (<i>urbanism as a way of life</i>)	40
1.4. Nadawanie strukturom przestrzennym cech miejskich	41
1.5. Znaczenie partycypacji w planowaniu przestrzennym	43
1.6. Współczesne kierunki rozwoju miast	45
1.6.1. Geneza współczesnych przeobrażeń struktury miast	46
1.6.2. Rozwój miast na przełomie wieków XX i XXI	49
1.6.3. Idea zrównoważonego rozwoju miast	51
1.6.4. Współczesne modele planowania miast	55
2. Współczesne dzielnice obrzeżne miast w Polsce	58
2.1. Charakterystyka istniejących dzielnic obrzeżnych miast w Polsce na wybranych przykładach	58
2.1.1. Gdańsk	60
2.1.2. Warszawa	63
2.1.3. Wrocław	67
2.2. Skutki niekontrolowanego rozrastania się struktur obrzeżnych miast	69
2.3. Sugerowane działania naprawcze w istniejących strukturach obrzeżnych miast	71
3. Instrumenty zarządzania rozwojem przestrzennym miasta	73
3.1. Współczesne instrumenty polityki przestrzennej	73
3.2. Umocowane prawnie instrumenty planistyczne wykorzystywane w planowaniu dzielnic miejskich	78
3.2.1. System planowania przed reformą planowania przestrzennego (obowiązujący do 24 września 2023 roku)	79
3.2.2. Reforma planowania przestrzennego – Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw	82

3.3. Pozaustawowe instrumenty planistyczne wykorzystywane w planowaniu	84
3.4. Partycypacyjne praktyki tworzenia pozaustawowych instrumentów planistycznych	91
3.4.1. Zintegrowane podejście do planowania przestrzennego	91
3.4.2. <i>Peer to peer urbanism (P2P urbanism)</i>	92
3.4.3. Warsztaty <i>charrette</i>	93
3.5. Podsumowanie analizy istniejących instrumentów planistycznych	94
4. Przykłady planowania kompleksowego	95
4.1. Wybrane historyczne założenia przestrzenne XX wieku oparte na całościowo opracowanych wizjach przestrzennych w Polsce	95
4.1.1. Historyczne założenia przestrzenne zaplanowane na podstawie idei miast-ogrodów	95
4.1.2. Przykłady planowania kompleksowego z początku XX wieku i czasów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej	112
4.2. Współczesne przykłady zastosowania masterplanów w kontekście międzynarodowym	136
4.3. Omówienie i porównanie wybranych przykładów kompleksowego planowania w Europie	166
5. Dzielnice obrzeżne powstające na podstawie masterplanów po 1989 roku w Polsce	170
5.1. Miasteczko Wilanów w Warszawie	170
5.1.1. Geneza masterplanu	171
5.1.2. Współpraca stron	172
5.1.3. Założenia masterplanu	173
5.1.4. Budowa i funkcjonowanie dzielnicy	176
5.1.5. Partycypacja społeczna mieszkańców	179
5.2. Nowe Żerniki we Wrocławiu	182
5.2.1. Geneza masterplanu	184
5.2.2. Współpraca stron	187
5.2.3. Założenia masterplanu	187
5.2.4. Budowa i funkcjonowanie dzielnicy	190
5.2.5. Partycypacja społeczna mieszkańców	193
5.3. Miasteczko Siewierz Jeziorna	194
5.3.1. Geneza masterplanu	195
5.3.2. Współpraca stron	196
5.3.3. Założenia masterplanu	197
5.3.4. Budowa i funkcjonowanie dzielnicy	201
5.3.5. Partycypacja społeczna mieszkańców	205
5.4. Omówienie i porównanie wybranych masterplanów w Polsce	205
6. Wnioski końcowe. Możliwość zastosowania masterplanów do tworzenia wizji rozwoju dzielnic obrzeżnych w miastach	208
6.1. Sugerowane kierunki kształtowania obrzeżnych struktur miejskich w Polsce	208
6.2. Planowanie nowych dzielnic	213
6.3. Nadawanie funkcji miejskich przez dopełnianie istniejących struktur osiedli obrzeżnych	214
6.4. Koordynowanie procesu kształtowania dzielnic sąsiadujących	215
Bibliografia	216
Spis ilustracji	231
Spis schematów	234
Spis tabel	234

Wykaz używanych skrótów

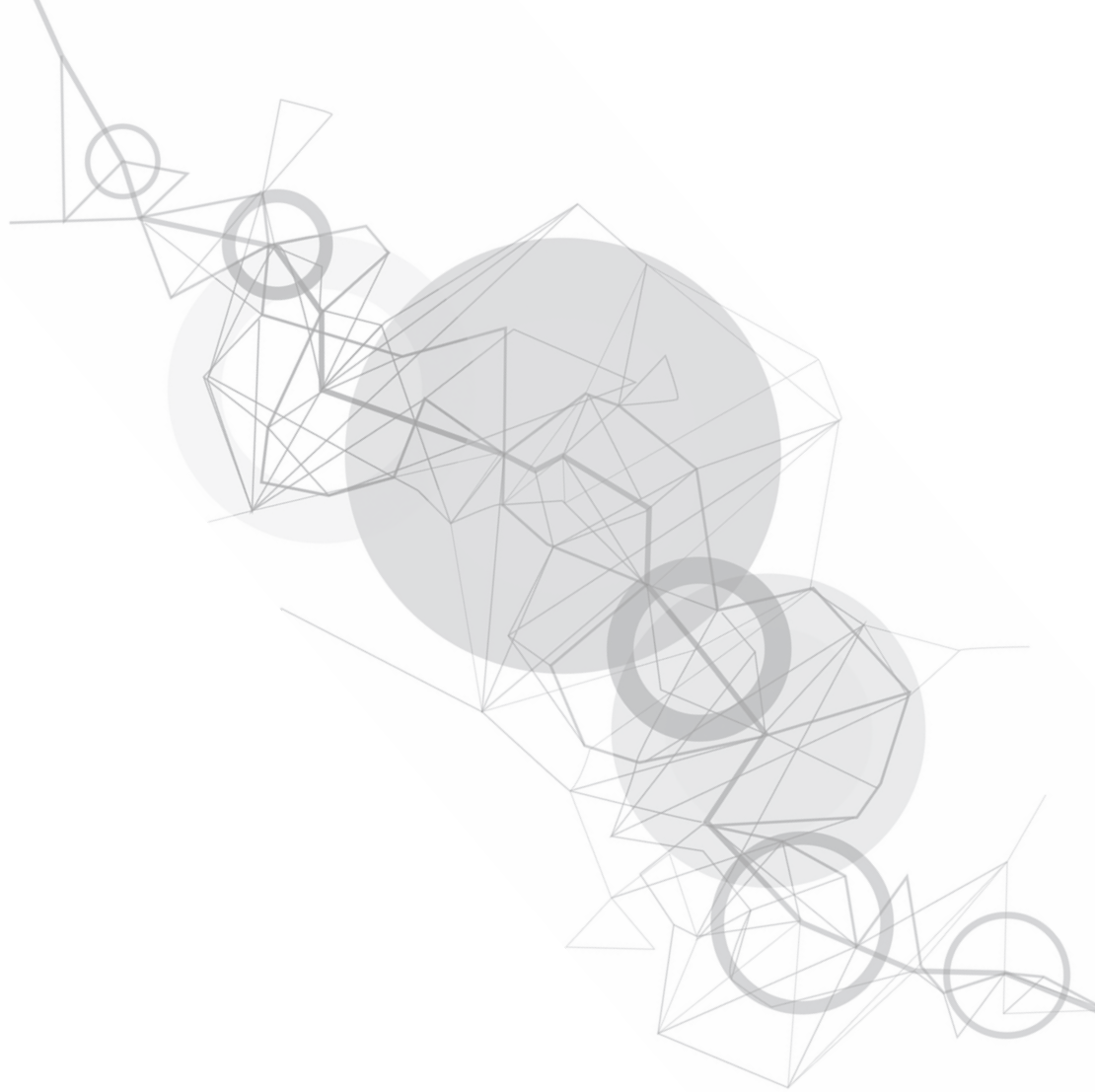
CBOS	– Centrum Badania Opinii Społecznej
Decyzje WZ	– decyzje o warunkach zabudowy
MP	– masterplan
MPZP lub plan miejscowy	– miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego
SUiKZPG lub studium	– studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy
Ustawa	– Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2003, nr 80, poz. 717 z późn. zm.)
Reforma planowania przestrzennego	– wejście w życie Ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (wersja aktu ustawy obowiązującego od 24.09.2023 do 31.12.2024 r.) ¹
WSM	– Warszawska Spółdzielnia Mieszkaniowa

---

¹ Podczas przygotowywania monografii trwały prace nad nową ustawą zmieniającą dotychczasowe prawo. Ze względu na ogłoszenie Ustawy w Dzienniku Ustaw (24 sierpnia 2023 r., Dz.U. 2023, poz. 1688) autorka zdecydowała się opisać prawo obowiązujące w okresie przejściowym do czasu obowiązywania kolejnych zmian (od 24.09.2023 do 31.12.2024 r.), stosowane przy kształtowaniu struktur miejskich.

“The city in its complete sense, then, is a geographic plexus, an economic organization, an institutional process, a theater of social action, and an aesthetic symbol of collective unity”.

„Miasto w pełnym tego słowa znaczeniu to splot geograficzny, organizacja gospodarcza, proces instytucjonalny, teatr działania społecznego, a także estetyczny symbol zbiorowej jedności”.

Mumford 1937: 185.

Bibliografia

- VI Kongres Urbanistyki Polskiej „Jutro miasta”. (2018). Gdynia, 20–22 czerwca 2018; <http://www.kongrestup.pl/> [dostęp: 01.2023].
- Althoff H. (1935). *Danzig. Städtebau*. W: *Städtebau und Wohnungswesen der Welt*. Verlag Ernst Wasmuth G.M.B., Berlin, s. 142–147.
- Amsterdamski S. (1983). *Między historią a metodą: spory o racjonalność nauki*. Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa.
- Aspern Airfield Masterplan* (2007); <http://www.aspern-seestadt.com/en/infocenter/downloads/plan-material/> [dostęp: 01.2017].
- Baranowski A. (1998). *Projektowanie zrównoważone w architekturze*. Seria Monografie, nr 2. Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk.
- Baranowski A. (2002). *Koncepcja partnerstwa miasto–wieś*. W: *Obszary wiejskie. Problemy. Projekty. Wizje*, red. W. Raszej. Obszary, Poznań, s. 32–44.
- Barucki T. (2013). *Podkowa Leśna – podwarszawskie miasto-ogród*; http://www.bryla.pl/bryla/1,85301,14801285,Podkowa_Lesna___podwarszawskie_miasto_ogrod.html [dostęp: 01.2023].
- Basaj M. (2013). *Instrumenty partycypacji społecznej w teorii i praktyce zintegrowanego zarządzania miastem*. Acta Universitatis Nicolai Copernici, nr 413, s. 279–288; http://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/AUNC_ZARZ/article/view/AUNC_ZARZ.2013.023/2991 [dostęp: 01.2023].
- Bauman Z. (2000). *Globalizacja. I co z tego dla ludzi wynika*. Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa.
- Baumgartner M. (1988). *The Moral Order of a Suburb*. Oxford University Press, New York.
- Biblioteka Fundacja Warszawa 1939* (2023); <https://www.warszawa1939.pl/biblioteka/opowiesci-kustosza/plac-grunwaldzki-jest-taki-w-warszawie> [dostęp: 11.2023].
- Bierwiazzonek K., Szczepański M.S. (2013). *Miejskość i innowacyjność – próba analizy socjologicznej*. W: *Miejskość i duch innowacyjności*, red. K. Bierwiazzonek, M.S. Szczepański, K. Wojtasik. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego Katowice, s. 11–34.
- Bigda B. (2012). *Rozwój międzywojennego Wrocławia | Słowo wrocławian*; <http://www.slowowroclawian.pl/rozwoj-miedzywojennego-wroclawia/> [dostęp: 10.2017].

Bibliografia

- Billert A. (2010). *Polityka rozwoju i rewitalizacja miast w Polsce, na tle standardów unijnych w zakresie planowania*; <http://www.urbanistyka.info/content/polityka-rozwoju-i-rewitalizacja-miast-w-polsce-na-tle-standardow-unijnych-w-zakresie-planow> [dostęp: 01.2017].
- Borucka J., Mattogno C. (2016). *Street Art and Urban Regeneration. Case Study Gdansk and Rome*. W: 3rd International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts: SGEM 2016: Book 4: Arts, Performing Arts, Architecture and Design, s. 663–670.
- Borucka J., Wróblewska M. (2017). *Move into the Open Space – the Impact of Artistic Interventions on Urban Landscapes and Public Space*. *Interaction Design and Architecture Journal*, 340, s. 118–132.
- Böhm A. (2016). *O czynniku kompozycji w planowaniu przestrzeni*. Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków.
- Bruns-Berentelg J. (2012). *Social Mix and Encounter Capacity – a Pragmatic Social Model for a New Downtown: The Example of HafenCity Hamburg*. W: *Mixed Communities: Gentrification By Stealth?*, red. G. Bridge, T. Butler, L. Lees. Policy Press, Chicago, s. 69–89.
- Bzreski C. (2013). *Wybrane problemy planowania przestrzennego w Polsce*. *Acta Universitatis Lodzianis Folia Oeconomica*, 289, s. 105–114.
- Burzyński W. (2016). *Wrocławska choroba: rozlewanie się miasta. Hipermiasto*; <http://www.hipermiasto.com/nasze-teksty/wroclawska-choroba-rozlewanie-sie-miasta/> [dostęp: 01.2023].
- CBOS (2015). *Czy chcemy mieszkać na wsi czy w mieście*; https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_018_15.PDF [dostęp: 11.2023].
- Celej P. (2016). *Przymorze – tak powstawało największe blokowisko Gdańska | Strefa historii*; <http://strefahistorii.pl/article/3101-przymorze-tak-powstawalo-najwieksze-blokowisko-gdanska> [dostęp: 01.2023].
- Charles Prince of Wales (1989). *A Vision of Britain: A Personal View of Architecture*. Doubleday.
- Chmielewski J. (2005). Suburbanizacja Strefy Metropolitalnej Warszawy. W: *Integracja i dezintegracja obszarów metropolitalnych*, red. P. Lorens. Biblioteka Urbanisty 6, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa, s. 59–64.
- Chmielewski J. (2010). *Teoria urbanistyki w projektowaniu i planowaniu miast*. Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa.
- Chmielewski J. (2016). *Teoria i praktyka planowania przestrzennego. Urbanistyka Europy*. Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa.
- Chmielewski J., Turek A., Kardaś A. (2014). *Tendencje rozwoju pasma północnego obszaru metropolitalnego Warszawy*. *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 2. Uniwersytet Warszawski, Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych, Warszawa.
- Chojnacki M. (2009). *Gdański Obszar Metropolitalny w opracowaniach planistycznych i urbanistycznych*. W: *100 lat nowoczesnej urbanistyki gdańskiej*, red. M. Postawka, P. Lorens. Oficyna Wydawnicza Adam, Gdańsk, s. 6–37.
- Ciarczyńska A. (2013). *Spacerem po Sępolnie*; <http://spacerempowroclawiu.pl/index.php/wroclaw-wczoraj-i-dzis/134-spacerem-po-sepolnie> [dostęp: 01.2023].
- Clayton M., Kunz J., Fischer M. (1998). *The Charrette Test Method*. *Stanford*; <https://cife.stanford.edu/sites/default/files/TR120.pdf> [dostęp: 01.2023].
- Czekaj K. (2007). *Socjologia szkoły chicagowskiej i jej recepcja w Polsce*. Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. Wojciecha Korfańtego, Katowice.
- Czy warto zamieszkać w Wilanowie* (2022); <https://oceniamydeveloperow.pl/czy-warto-zamieszkac-na-wilanowie-nasza-analiza/> [dostęp: 09.2023].

- Demographic Yearbook* (2002). *Demographic Yearbook*; <https://unstats.un.org/unsd/demographic/products/dyb/dyb2002.htm> [dostęp: 01.2023].
- Dettlaff (Mazurkiewicz) W. (2015). *Planowanie partycypacyjne w Warszawie nakierowane na poprawę jakości przestrzeni publicznych, ukazane na przykładzie Miasteczka Wilanów*. W: *Przestrzeń publiczna dzielnicy w partycypacyjnym planowaniu strategicznym. Quo vadis, Gdańsku? Mieszkańcy planują swoje miasto*, red. G. Rembarz, J. Martyniuk-Pęczek. Gdańsk: Gdańska Fundacja Innowacji Społecznej we współpracy z Wydziałem Architektury Politechniki Gdańskiej oraz Sopocką Szkołą Wyższą, s. 226–237; https://gfis.pl/wp-content/uploads/2013/07/qvgdn__www_-lekka-4.pdf [dostęp: 11.2023].
- Długosz D., Wygnański J.J. (2005). *Obywatele współdecydują. Przewodnik po partycypacji społecznej*. Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa; http://partycypacjaobywatelska.pl/wp-content/uploads/2015/08/obywatele_wspoldecyduja.pdf [dostęp: 01.2023].
- Domińczak M. (2020). *Nowa urbanistyka. Metodyka i zasady projektowania według SmartCode*. Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź.
- Duany A., Plater-Zyberk E., Speck J. (2000). *Suburban Nation: The Rise of Sprawl and the Decline of the American Dream*. North Point Press
- Dunham-Jones E., Williamson J. (2009). *Retrofitting Suburbia, Updated Edition: Urban Design Solutions for Redesigning Suburbs*. John Wiley & Sons, New York.
- Dymnicka M. (2007). *Osiedla za bramą a ciągłość kulturowa i społeczna w kształtowaniu przestrzeni miejskiej*. W: *Gettoizacja polskiej przestrzeni miejskiej*, red. B. Jałowiecki, W. Łukowski. Wydawnictwo SWPS Academica i Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa, s. 53–71.
- Dymnicka M. (2013). *Przestrzeń publiczna a przemiany miasta*. Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Dymnicka M. (2017). *Urbanity Phenomenon – Tradition and New Cultural Iterations*. W: *Re-Imaging the City: City and Urban Today From the Sociological Perspective*, red. M. Smagacz-Poziemska, K. Frysztański, A. Bukowski. Jagiellonian University Press, Kraków, s. 10–31.
- Dymnicka M., Rozwadowski T. (2009). *Miasto w reżimie konsumpcji*. Estetyka i Krytyka 15–16, s. 27–40.
- Ellin N. (1999). *Postmodern Urbanism*. Princeton Architectural Press, New York.
- Encyklopedia architektury* (2015); https://archirama.muratorplus.pl/encyklopedia-architektury/masterplan,62_4196.html?cat=62 [dostęp: 01.2023].
- Encyklopedia PWN* (2023); <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/jednostka-mieszkaniowa;3917488.html> [dostęp: 01.2023].
- Faludi A., Waterhout B. (2002). *The making of the European spatial development oerspective. No masterplan*. Routledge, London.
- Fiedler J., Hofstetter K., Holzer P. i in. (2011). *The Instruments of Urban Design*. Wien 3420 Aspern Development AG, Vienna.
- Fijałkowski W., Krawczyk J. (2002). *Wilanów dawny i współczesny*. Wydawnictwo Interpress, Warszawa.
- Fishman R. (2017). *The Divided Metropolis. The Suburb and the Explosion of Global Urbanization*. W: *Infinite suburbia*, red. A.M. Berger, J. Kotkin, C. Guzman Balderas. Princeton Architectural Press New York, s. 39–55.
- Florida R. (2002). *The Rise of the Creative Class: and How it's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life*. Basic Books, New York.
- Florida R. (2010). *Narodziny klasy kreatywnej oraz jej wpływ na przeobrażenia w charakterze pracy, wypoczynku, społeczeństwa i życia codziennego*, tłum. T. Krzyżanowski, M. Penkala. Narodowe Centrum Kultury, Warszawa.
- Frost L. (2001). *The history of American cities and suburbs*. *Journal of Urban History*, 27, s. 362–376.

Bibliografia

- Frysztański K. (1997). *Miasta metropolitarne i ich przedmieścia. Z problematyki socjologii miasta oraz badań nad rzeczywistością krakowską*. Universitas, Kraków.
- Garliński B. (1953). *Architektura polska 1950–1951*. Państwowe Wydawnictwa Techniczne, Warszawa.
- Garnier T. (1918). *Une Cite Industrielle*. Lyon.
- Garreau J. (1991). *Edge City: Life on the New Frontier*. Doubleday, New York.
- Gądecki J. (2012). *Gentryfikacja starej części Nowej Huty*. IFiS PAN, Warszawa.
- Gehl J. (1971). *Życie między budynkami*, tłum. M. Urbańska. Ram, Kraków.
- Gehl J, Wien 3420 AG (2009). *Partitur Des Öffentlichen Raums*. Werkstattberichte der Stadtentwicklung Wien, Nummer 103; <https://www.digital.wienbibliothek.at/wbrup/content/pageview/4171786> [dostęp: 11.2023].
- Gerlofs B.A. (2012). *Producing Edge City: Publics, Perceptions, and the Right to Life on the New Frontier*. Syracuse University.
- Giddens A. (2012). *Socjologia*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Giedion S. (1968). *Przestrzeń, czas i architektura*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Giordano K. (2006). *Planowanie zrównoważonego rozwoju gminy w praktyce*. Wyd. 2. Wydawnictwo KUL, Lublin.
- Glenn J.C., Gordon T.J. (red.). (2003). *Futures Research Methodology*. American Council for the United Nations University, the Millennium Project.
- Gołaszewski T. (1955). *Kronika Nowej Huty*. Wydawnictwo Literackie, Kraków.
- Gonda-Soroczyńska E. (2009). *Przemiany strefy podmiejskiej Wrocławia w ostatnim dziesięcioleciu*. Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich, nr 4, s. 149–165.
- Google Earth; <https://earth.google.com/web/>.
- Grątkowski G. (2007). *Architektura Podkowy Leśnej*. Towarzystwo Przyjaciół Miasta-Ogrodu Podkowa Leśna, Podkowa Leśna.
- Grochowski M. (2004). *Suburbanizacja – w poszukiwaniu lepszych warunków życia (przykład strefy podmiejskiej Warszawy)*. W: *Zróżnicowanie warunków życia ludności w mieście*, red. I. Jażdżewska. XVII Konwersatorium Wiedzy o Mieście, Łódź, s. 87–96.
- Guzik R. (red.) (2011). *Czynniki i ograniczenia rozwoju miast województwa pomorskiego – w świetle relacji przestrzennych i dostępności komunikacyjnej*. Raport końcowy wraz z raportem metodologicznym. Projekt zrealizowany na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Kraków; https://www.academia.edu/2364402/Guzik_R_red_2011_Czynniki_i_ograniczenia_rozwoju_miast_wojew%C3%B3dztwa_pomorskiego_badanie_ci%C4%85%C5%BCe%C5%84_powi%C4%85za%C5%84_migracji_i_dost%C4%99pno%C5%9Bci_komunikacyjnej_Urz%C4%85d_Marsza%C5%82kowski_Wojew%C3%B3dztwa_Pomorskiego_Gda%C5%84sk [dostęp: 11.2023].
- Gyurkovich J. (2007). *Miejskość miasta*. Czasopismo Techniczne. Architektura Z. 2-A/2007, s. 105–118; https://suw.biblos.pk.edu.pl/resources/i1/i6/i9/r169/GyurkovichJ_MiejskoscMiasta.pdf [dostęp: 01.2023].
- Gzell S. (2002). *Nowe planowanie – integracja kwestii projektowych, ekonomicznych, środowiskowych i społecznych w nowej filozofii planowania rozwoju miast*. W: *System zarządzania przestrzenią miasta*, red. P. Lorens. Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk, s. 24–41.
- Gzell S. (2003). *Wzloty i upadki urbanistyki XX wieku*. W: *Studium Urbis. Księga dedykowana Teresie Zarębskiej od przyjaciół, kolegów i współpracowników*, red. A. Sulimierka, A. Szmelter. Wydawnictwo Książkowe Lina, Gdańsk, s. 99–104.
- Gzell S. (2015a). *Nowa polityka przestrzenna dla miasta-ogrodu Podkowa Leśna w pracach studentów Wydziału Architektury i urbanistyki*. Akapit DTP, Warszawa.

- Gzell S. (2015b). *Wykłady o współczesnej urbanistyce with English Supplement on Contemporary Town Planning*, red. J.R.A. Richards. Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa.
- Gzell S. (2017). *Nowy wspaniały świat: racjonalizm karty ateńskiej i jego wpływ na kształt paradygmatów w urbanistyce XX wieku*. W: *Manifesty urbanistyczne*, red. I. Mironowicz, T. Majda. Biblioteka Urbanisty 15, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa, s. 19–27.
- HafenCity – nowoczesna dzielnica Hamburga* (2017); <http://www.podrozepoeuropie.pl/hafencity-nowoczesna-dzielnica-hamburga/> [dostęp: 01.2023].
- HafenCity Hamburg* (2017). *The Foundation of HafenCity: The Masterplan*; <http://www.hafencity.com/en/concepts/the-foundation-of-hafencity-the-masterplan.html> [dostęp: 01.2023].
- Harańczyk A. (1998). *Miasta Polski w procesie globalizacji gospodarki*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Harris R., Lewis R. (2001). *The Geography of North American Cities and Suburbs, 1900–1950*. *Journal of Urban History*, 27, s. 262–292.
- Harvey D. (1996). *Kwestia urbanizacji*. *Kultura i Społeczeństwo*, 4, s. 15–42.
- Harvey D. (2012). *Bunt miast: prawo do miasta i miejska rewolucja*, tłum. A. Kowalczyk. Fundacja Nowej Kultury Bęc Zmiana, Warszawa.
- Henderson J., Mitra A. (1996). The new urban landscape: developers and edge cities. *Regional Science and Urban Economics*, 26(6), s. 613–643.
- Heyman Ł. (1976). *Nowy Żoliborz 1918–1939. Architektura–urbanistyka*. Ossolineum, Wrocław.
- Hillier B. (1996). *Space Is the Machine. Machine A Configurational Theory of Architecture*. Space Syntax, London.
- Historia aktów prawnych planowania przestrzennego w Polsce* (2013); <http://urbnews.pl/historia-aktow-planowania-przestrzennego-w-polsce/> [dostęp: 01.2023].
- Historia Miasteczka Wilanów* (2017); http://www.miasteczko-wilanow.com/page/section1/63-historia_miasteczka_wilanow.html [dostęp: 01.2017].
- Hołub A. (2002). *Współczesna przestrzeń publiczna. Terapia patologii czy rozwój nowych terenów – poszukiwanie przesłanek projektowych*. W: *Przestrzeń publiczna miasta postindustrialnego*, red. M. Kochanowski. Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk, s. 9–25.
- Howard E. (1902). *Garden Cities of Tomorrow*. Swan Sonnenschein & Co., London.
- Howard E. (2015). *Miasta-ogrody jutra*, tłum. M. Trykozko. Centrum Architektury, Warszawa 2015.
- Hryniewicz J. (2004). *Polityczny i kulturowy kontekst rozwoju gospodarczego*. Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa; http://www.euroreg.uw.edu.pl/dane/web_euroreg_publications_files/2263/hryniewicz_2004.pdf [dostęp: 01.2023].
- Ingersoll R. (2006). *Sprawltown: Looking for the City on Its Edges*. Princeton Architectural Press, New York.
- Izdebski H., Nelicki A., Zachariasz I. (2007). *Zagospodarowanie przestrzenne. Polskie prawo na tle standardów demokratycznego państwa prawnego*. Ernst & Young, Warszawa.
- Izydor M. (2010). *Strategie rozwoju przestrzennego jako możliwy element systemu planistycznego*. W: *Miasto – Metropolia – Region. Zarządzanie rozwojem przestrzennym miast*, red. P. Lorens, J. Martyniuk-Pęczek. Wydawnictwo Urbanista, Gdańsk, s. 187–197; <https://arch.pg.edu.pl/documents/174968/51761959/skrypt%203.pdf>.
- Jacobs J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. Random House, New York.
- Jacobs J. (2014). *Śmierć i życie wielkich miast Ameryki*, tłum. Ł. Mojsak. Centrum Architektury, Warszawa.
- Jakóbczyk-Gryszkiewicz J. (1998). *Przeobrażenia stref podmiejskich dużych miast: studium porównawcze strefy podmiejskiej Warszawy, Łodzi i Krakowa*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.

Bibliografia

- Jałowiecki B., Szczepański M.S. (2006). *Miasto i przestrzeń w perspektywie socjologicznej*. Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa.
- Jaroszyński K., Niewiadomski Z., Szmytt A., Złakowski Ł. (2014). *Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne. Komentarz*, red. Z. Niewiadomski. Beck, Warszawa.
- Jencks Ch. (1987). *Architektura postmodernistyczna*, tłum. B. Gadomska. Arkady, Warszawa.
- Juarez K. (2001). *Turning Points. Transforming Middle Schools. Looking Collaboratively at Student and Teacher Work*. National Turning Points Center, Boston; <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED509798.pdf> [dostęp: 01.2023].
- Jurewicz K. (red.) (2012). *Modernizm w Nowej Hucie*. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Kraków.
- Juzwa N., Gil A. (2013). *Rozwój miasta współczesnego na tle procesów uprzemysłowienia*. W: *Wybrane teorie współczesnej urbanistyki*, red. P. Lorens, I. Mironowicz. Akapit DTP, Gdańsk, s. 33–72.
- Kajdanek K. (2011). *Pomiędzy miastem a wsią. Suburbanizacja na przykładzie osiedli podmiejskich Wrocławia*. NOMOS, Kraków.
- Kajdanek K. (2012). *Suburbanizacja po polsku*. NOMOS, Kraków.
- Kajdanek K. (2022). *Powrotnicy. Reurbanizacja w perspektywie przebiegu życia*. NOMOS, Kraków.
- Kantarek A.A. (2012). *Post-Event Re-Revitalization. Expo '98 i lizboński Park Narodów*. Czasopismo Techniczne. Architektura, z. 12 (109), s. 34–37.
- Karta Lipska na rzecz zrównoważonego rozwoju miast europejskich* (2007); http://projektymiejskie.pl/wp-content/uploads/2016/04/karta_lipska_pl.pdf [dostęp: 11.2023].
- Katz P., Scully V., Bressi T.W. (1994). *The New Urbanism: Toward an Architecture of Community*. McGraw-Hill, New York.
- Keil R. (red.) (2013). *Suburban Constellations. Governance, Land, and Infrastructure in the 21st Century*. JOVIS Publishers, Berlin.
- Kelsey W. (2007). *The Use of Charrettes as a Public Involvement Tool in Parks and Recreation Planning*; <https://www.play-safe.com/Documents/Magazines/TexasRPSM5.pdf>.
- Kępa M. (2015). *Metodologiczne ujęcie paradygmatu jako metody badawczej na przykładzie koncepcji Thomasa Kuhna*. W: *Rodzinna Europa. Europejska myśl polityczno-prawna u progu XXI wieku*. red. P. Fiktus, H. Malewski, M. Marszał. E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, s. 361–370.
- Klimczewski J. (2009). *Wrocławskie Sępolno, Tajemnice Wrocławia – niezwykła historia niezwykłego miejsca, legendy Wrocławia*; https://polska-org.pl/502514,Sepolno_niezwykla_historia_niezwyklego_osiedla.html [dostęp: 01.2023].
- Kłosińska M. (2010). *Granice miejskości*. *Anthropos*, 14–15, s. 34–39.
- Knieling J., Othengrafen F. (2009). *Planning cultures in Europe. Decoding cultural phenomena in urban and regional planning*. Routledge, London.
- Kochanowski M. (1963). *Małe Przymorze*. *Architektura*, 12/194, s. 455–458.
- Komorowski W. (2005a). *Urbanistyka i architektura Nowej Huty 1949–1959*. *Rocznik Krakowski*, 71, s. 189–214.
- Komorowski W. (2005b). *Wartości kulturowe Nowej Huty. Urbanistyka i architektura*. W: *Nowa Huta – przeszłość i wizja. Studium muzeum rozproszonego*, red. J. Salwiński, L. Sibila. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Kraków, s. 97–140.
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011; <http://eregion.wzp.pl/sites/default/files/kpz.pdf>.

- Kononowicz W. (1995). *Ewolucja osiedla mieszkaniowego we Wrocławiu okresu Republiki Weimarskiej – Księża Małe*, W: Architektura Wrocławia, t. 2, Urbanistyka do roku 1945, red. J. Rozpędowski. Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław.
- Koszutski O. (2009). *Miasto-ogród Podkowa Leśna. Historia*; <https://archiwum.podkwoalesna.pl/miasto-ogrod/miasto-ogrod-aktualnosci/historia/> [dostęp: 01.2023].
- Kowalewska A. (2010). *Miasteczko Wilanów – zarządzanie procesem projektowym*. W: *Miasto – Metropolia – Region. Zarządzanie rozwojem przestrzennym miast*, red. P. Lorens, J. Martyniuk-Pęczek. Wydawnictwo Urbanista, Gdańsk, s. 274–284; <https://arch.pg.edu.pl/documents/174968/51761959/skrypt%203.pdf>.
- Kowalewska A., Kowalkowska A., Kolejko C. (2006). *Miasteczko Wilanów. Miasto w mieście. Plany a pierwsze efekty realizacji*. Urbanista, 9, s. 17–26.
- Kowalewski A. (2005). *Rozwój zrównoważony w procesach urbanizacji*. Nauka, 1/2005, s. 123–146.
- Kowalski J., Massalski R., Stankiewicz J. (1969). *Rozwój urbanistyczny i architektoniczny Gdańska*. W: Gdańsk, jego dzieje i kultura, red. F. Mamuszka. Arkady, Warszawa, s. 129–265.
- Kozłowski S. (2006). *Żywiłowe rozprzestrzenianie się miast: narastający problem aglomeracji miejskich w Polsce*. Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Lublin.
- Krier L. (2011). *Architektura wspólnoty*. Słowo/obraz terytoria, Gdańsk.
- Krótką historią dzielnic Warszawy*, cz. 1: Żoliborz – miasto – historia (2010); <http://ekjw.pl/miasto/historia/350/krotka-historia-dzielnic-warszawy-cz1-zoliborz.html> [dostęp: 01.2017].
- Krzysztofik R. (2012). *Umieszczenie obszaru polski od XIII do XXI wieku. Interpretacja geograficzno-historyczna*. Wydawnictwo Naukowe Śląsk, Katowice.
- Kubiak J. (2000). *Podkowa Leśna i Stawisko: szkice z dziejów*. Towarzystwo Przyjaciół Miasta-Ogrodu Podkowa Leśna, Podkowa Leśna.
- Kubicki P. (2016). *Wynajdywanie miejskości. Polska kwestia miejska z perspektywy długiego trwania*, red. A. Majer, M. Smagacz-Poziemska. NOMOS, Kraków.
- Kuhn T.S. (1962). *The Structure of Scientific Revolutions*. University of Chicago Press, Chicago.
- Kuhn T.S. (2009). *Struktura rewolucji naukowych*, tłum. H. Ostrołęcka, J. Nowotniak. Aletheia, Warszawa.
- Kunstler J.H. (1994). *The Geography of Nowhere: The Rise and Decline of America's Man-Made Landscape*. Simon & Schuster, New York.
- Kurek S., Gałka J., Wójtowicz M. (2014). *Wpływ suburbanizacji na przemiany wybranych struktur demograficznych i powiązań funkcjonalno-przestrzennych w Krakowskim Obszarze Metropolitalnym*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków.
- Kwaśniak P. (2011). *Plan miejscowy w systemie zagospodarowania przestrzennego*. Lexis Nexis Polska, Warszawa.
- Lachowski T. (2006). *Dawno temu w Wilanowie*. Definition Design, Warszawa.
- Landry Ch. (1994). *The Creative City*; <https://demos.co.uk/wp-content/uploads/files/thecreativecity.pdf> [dostęp: 11.2023].
- Landry Ch. (2013). *Kreatywne miasto. Zestaw narzędzi dla miejskich innowatorów*, tłum. O. Siara. Narodowe Centrum Kultury, Warszawa.
- Laskowski P. (2011). *Projekty wspólnoty*. W: *Coś, które nadchodzi. Architektura XXI wieku*, red. B. Świątkowska. Fundacja Nowej Kultury Bęc Zmiana, Warszawa, s. 152–160.
- Lefebvre H. (1968). *Le droit à la ville*. L'Homme et la société, 8, s. 250–251; http://www.persee.fr/doc/homso_0018-4306_1968_num_8_1_3129 [dostęp: 01.2023].

Bibliografia

- Lefebvre H., Kofman E., Lebas E. 1996. *Writings on Cities*. Blackwell Publishers, Oxford; <https://chisineu.files.wordpress.com/2012/09/lefebvre-henri-writings-on-cities.pdf> [dostęp: 01.2023].
- Leśniak D. (1999). *Oceany przyszłości*. Architektura & Biznes, 2, s. 22–23.
- Leżuchowska J. (2006). *Czynniki wpływające na rozwój nowych form budownictwa mieszkaniowego w strefie podmiejskiej Trójmiasta*. W: *Tendencje w kształtowaniu zabudowy mieszkaniowej współczesnych miast*, red. H. Zaniewska, A. Tokajuk. Wydział Architektury Politechniki Białostockiej, Białystok, s. 317–321.
- Lindsey G., Todd A.J., Hayter S.J. (2003). *Handbook for Planning and Conducting Charrettes for High-Performance Projects*. United States Department of Energy, Washington.
- Lis A., Lis M. (2006). *Wrocławskie osiedle-ogród Sępolno – powstanie i rozwój układu zieleni*. Architektura Krajobrazu, 3–4, s. 56–65.
- Lisowski A., Grochowski M. (2008). *Procesy suburbanizacji – uwarunkowania, formy i konsekwencje*. Problematyka rozwoju obszarów miejskich, w tym obszarów metropolitalnych w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2008–2033. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego – Seminarium 28.02.2008.
- Litwińska E. (2004). *Włączenie zdegradowanych obszarów w strukturę miasta na przykładzie Parku Narodów (Parque das Nações) w Lizbonie*. W: *Przemiany struktury przestrzennej miast w sferze funkcjonalnej i społecznej*, red. J. Słodczyk. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole, s. 149–154.
- Lofland Lyn H. (2007). *The public realm. Exploring the city's quintessential social territory*. Aldine Transaction. A division of Transaction Publishers, London.
- Lorens P. (2002). *Opracowania pozaustawowe w projektowaniu urbanistycznym – praktyka ostatnich lat*. W: *System zarządzania przestrzenią miasta*, red. P. Lorens. Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk, s. 191–201.
- Lorens P. (2005a). *Nowy urbanizm jako strategia strukturalizacji amorficznych przestrzeni podmiejskich*. W: *Problem suburbanizacji*, red. P. Lorens. Biblioteka Urbanisty, 7, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa, s. 301–309.
- Lorens P. (red.) (2005b). *Problem suburbanizacji*, red. P. Lorens. Biblioteka Urbanisty, 7, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa.
- Lorens P. (2005c). *Suburbanizacja w procesie rozwoju miasta postsocjalistycznego*. W: *Problem suburbanizacji*, red. P. Lorens. Biblioteka Urbanisty, 7, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa, s. 33–44.
- Lorens P. (2006). *Tematyzacja przestrzeni publicznej miasta*. Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk.
- Lorens P. (2009). *Zagadnienia wdrażania programów przekształceń i rewitalizacji zdegradowanych struktur miejskich*. W: *Miasto – Metropolia – Region. Wybrane zagadnienia rewitalizacji miast*, red. P. Lorens, Wydawnictwo Urbanista, Gdańsk, s. 239–249; <https://arch.pg.edu.pl/documents/174968/51761959/skrypt%201.pdf> [dostęp: 10.2023].
- Lorens P. (2010). *Suburbanizacja a kompaktowość miasta*; <https://www.wroclaw.pl/strategia-rozwoju-wroclawia-2030/files/wroclawskie-forum/planowanie/mat/PiotrLorensSuburbanizacjaAKompaktowoscMiasta.pdf> [dostęp: 01.2023].
- Lorens P. (2013). *Równoważenie rozwoju przestrzennego miast polskich*. Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk.
- Lorens P. (2015a). *Scenariusze rozwoju przestrzennego obszaru metropolitalnego Trójmiasta*. Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna, 29, s. 71–92.
- Lorens P. (2015b). *Urban Sprawl. Wpływ na przestrzeń*; <https://docplayer.pl/67749375-Urban-sprawl-wplyw-na-przestrzen-piotr-lorens-politechnika-gdanska-wydzial-architektury.html> [dostęp: 01.2023].

- Lorens P. (2015c). *Współczesne przemiany struktury miast i obszarów metropolitalnych*. W: *Miasto idealne – miasto zrównoważone*, red. A. Kalinowska. Uniwersytet Warszawski, Warszawa, s. 141–152.
- Lorens P., Martyniuk-Pęczek J. (red.) (2010). *Miasto – Metropolia – Region. Zarządzanie rozwojem przestrzennym miast*. Wydawnictwo Urbanista, Gdańsk; <https://arch.pg.edu.pl/documents/174968/51761959/skrypt%203.pdf>.
- Lorens P., Martyniuk-Pęczek J. (2013). *Od City Beautiful Movement do Nowego Urbanizmu*. W: *Wybrane teorie współczesnej urbanistyki*, red. P. Lorens, I. Mironowicz. Akapit-DTP, Gdańsk, s. 182–183.
- Lorens P., Mironowicz I. (red.) (2013). *Wybrane teorie współczesnej urbanistyki*. Akapit-DTP, Gdańsk.
- Lynch K. (1960). *The Image of the City*. The Technology Press & Harvard University Press, Cambridge.
- Lynch K. (2011). *Obraz miasta*, tłum. T. Jeleński. Archivolta, Węgrzce.
- Maciejowski S., Redzik W. (2012). *Zintegrowane zarządzanie rozwojem miast (wybrane problemy)*. Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Informatyki w Krakowie, 8, s. 235–246.
- Madanipour A., Knierbein S., Degros A. (2014). *Public Space and the Challenges of Urban Transformation in Europe*. Routledge, New York.
- Madej U. (2014). *Raport z wizyty studyjnej odbytej w ramach projektu „SMART_KOM. Kraków w sieci inteligentnych miast. Wiedeń, 18–23 maja 2014*; <https://slidex.tips/download/raport-z-wizyty-studyjnej> [dostęp: 01.2023].
- Maik W. (2016). *Nowe ujęcia i koncepcje badawcze w studiach nad współczesnym miastem*. W: *Miasto – region – gospodarka w badaniach geograficznych. W stulecie urodzin profesora Ludwika Straszewicza*, red. T. Marszał. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 63–74.
- Majer A. (1997). *Duże miasta Ameryki. Kryzys i polityka odnowy*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Majer A. (2010). *Socjologia i przestrzeń miejska*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Majer A. (2012). *Nowy Urbanizm*. W: *Zróżnicowanie i zmienność społecznego świata*, red. E. Bogacz-Wojtanowska, W. Gumuła, S. Rębisz. Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, s. 261–276.
- Makowski A. (2006). *a choćby i taki WSM – przed wojną; po wojnie...* Obywatele; <http://oops.pl/?p=1197> [dostęp: 01.2023].
- Małek J. (2011). *Historyczne i współczesne uwarunkowania procesów suburbanizacji*. *Przestrzeń i Forma*, 16, s. 431–442; <http://yadda.icm.edu.pl/baztech/element/bwmeta1.element.baztech-article-BPS1-0047-0070> [dostęp: 01.2023].
- Markowski T. (1999). *Zarządzanie rozwojem miast*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Markowski T. (2001). *Instrumenty polityki gruntowej – doświadczenia międzynarodowe*. W: *Instrumentalizacja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju*, red. T. Markowski. KPZK PAN, Warszawa, s. 135–151.
- Materiały powarsztatowe projektu Nowe Żerniki 2017. Archiwum Dolnośląskiej Okręgowej Izby Architektów. MAU Mycielski Architecture & Urbanism (2017); <https://mau.com.pl/projekty/eko-miasteczko-siewierz-pl/> [dostęp: 11.2023].
- Miasteczko Siewierz Jeziorna – ALTA* (2023); <https://www.siewierzjeziorna.pl/> [dostęp: 11.2023].
- Miasto-ogród Podkowa Leśna* (2017); <http://podkowalesna.pl/> [dostęp: 01.2023].
- Miasto w mieście – Aspern Seestadt* (2017); http://www.szokolaplanowania.pl/dobre_praktyki-29 [dostęp: 01.2017].
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla Nowych Żernik* (2012); <https://baw.um.wroc.pl/UrządMiastaWroclawia/document/63528/> [dostęp: 11.2023].
- Mierzejewska L. (2011). W poszukiwaniu nowych modeli rozwoju miasta. *Studia Miejskie*, 4, s. 81–92; <http://www.studiamiejskie.uni.opole.pl/wp-content/uploads/2016/04/mierzejewska.pdf>. [dostęp: 01.2023].
- Miessen M. (2013). *Koszmar partycypacji*, tłum. M. Choptiany. Fundacja Nowej Kultury Bęc Zmiana, Warszawa.
- Mieźian M. (2004). *Nowa Huta. Socjalistyczna w formie, fascynująca w treści*. Bezdroża, Kraków.

Bibliografia

- Mikołajewska B. (1999). *Zjawisko wspólnoty*. The Lintons Video Press, New Haven.
- Mironowicz I. (2017). *Przetrwają tylko miasta. Ale jakie?*. W: *Manifesty urbanistyczne*, red. I. Mironowicz, T. Majda. Biblioteka Urbanisty, 15, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa, s. 181–182.
- Mironowicz I. (2019). *Jutro miasta. VI Kongres Urbanistyki Polskiej: Prezentacje – Debaty – Wydarzenia*. Biblioteka Urbanisty, 17 Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa.
- Mironowicz I., Majda T. (red.) (2017). *Manifesty urbanistyczne*. Biblioteka Urbanisty, 15, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa.
- Mirska-Perry A. (2017). *Partycypacja społeczna w Miasteczku Wilanów*. Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa.
- Misiak W. (2007). *Globalizacja. Więcej niż podręcznik. Społeczeństwa – kultura – polityka*. Difin, Warszawa.
- Moje miejsce* (2022); <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/newurbpact-nowy-model-urbanizacji-w-polsce> [dostęp: 11.2023].
- Montgomery C. (2015). *Miasto szczęśliwe. Jak zmienić nasze życie, zmieniając nasze miasta*. Wysoki Zamek, Kraków.
- Mouffe C. (2005). *Paradoks demokracji*. Wydawnictwo Naukowe Dolnośląskiej Szkoły Wyższej Edukacji TWP we Wrocławiu, Wrocław.
- Mumford L. (1937). *What Is a City? Architectural Record*; https://deensharp.files.wordpress.com/2014/08/mumford-what-is-a-city_.pdf [dostęp: 01.2023].
- Mumford L. (1961). *The City in History: Its Origins, Its Transformations, and Its Prospects*. Harcourt, Brace and World, New York.
- Mycielski M. (2005). *Karta Nowej Urbanistyki*. *Urbanista*, 6, s. 8–10; <http://www.mau.com.pl/pdf/karta.pdf> [dostęp: 01.2023].
- Nadolny A. (2010). *Normatyw mieszkaniowy w odniesieniu do zabudowy mieszkaniowej o charakterze uzupełniającym z lat 1945–1968 na przykładzie Poznania*, *Architecturae et Artibus*. 2010, 2/2, s. 42–51; <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.baztech-article-BPB2-0040-0022> [dostęp: 01.2023].
- Nawratek K. (2008). *Miasto jako przestrzeń korekcyjna*. *Kultura i Polityka*, nr 4, s. 83–93.
- Niedźwiecka-Filipiak I. (2022). *Miasta 15-minutowe: utopia czy realna szansa na nową jakość życia?* *Zieleń Miejska*, 1, s. 10–12.
- Niewiadomski Z. (2003). *Planowanie przestrzenne: zarys systemu*. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa.
- Nowakowski M., Bańkowska B. (2013). *Sto lat planowania przestrzeni polskich miast (1910–2010)*. Oficyna Naukowa, Warszawa.
- Nowe Żerniki (WUWA2)* (2023); <http://nowezerniki.pl/gdzie/> [dostęp: 09.2023].
- Nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – aktualne informacje* (2023); <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologie/nowelizacja-ustawy-o-planowaniu-i-zagospodarowaniu-przestrzennym-aktualne-informacje>.
- Noworól A. (2008). *Bariery rozwoju lokalnego w Polsce. Zeszyty Naukowe. Współpraca dla rozwoju. Samorząd terytorialny jako reżyser lokalnego rozwoju. Polityka społeczna jako instrument rozwoju*, 1/2008, s. 21–36.
- Oldenburg R. (1999). *The Great Good Place: Cafés, Coffee Shops, Bookstores, Bars, Hair Salons, and Other Hangouts at the Heart of a Community*. Marlowe & Company, New York.
- Olejarczyk P. (2015). *Gdańskie falowce, czyli jak budowano (a jak nie) Przymorze*; <https://wolnemedi.net/gdanskie-falowce-czyli-jak-budowano-a-jak-nie-przymorze/> [dostęp: 01.2023].
- Olkiewicz J. (1968). *Przymorze*. *Architektura*, 11/252, s. 417–456.
- Ostrowski W. (1975). *Urbanistyka współczesna*. Arkady, Warszawa.

- Pakuła J. (2015). *Miasteczko Wilanów – studium przypadku*. Praca magisterska na kierunku kulturoznawstwo – wiedza o kulturze. Uniwersytet Warszawski, Warszawa; <https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/9270/J.%20Paku%C5%82a%2C%20Miasteczko%20Wilan%C3%B3w.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [dostęp: 11.2023].
- Pałasz I. (2015). *HafenCity – nowa dzielnica Hamburga – rewitalizacja terenów portowych w Hamburgu. Rewitalizacje. Architektura i urbanistyka Rzeszów*; <http://rewitalizacje.blog.pl/2015/01/15/hafencity-nowa-dzielnica-hamburga-rewitalizacja-terenow-po-portowych-w-hamburgu/> [dostęp: 01.2017].
- Pancewicz Ł. (2012). *Znaczenie przedsięwzięć urbanistycznych o dużej skali jako narzędzia kształtowania polityki rozwojowej miast oraz możliwości jego zastosowania w Polsce*. Rozprawa doktorska. Politechnika Gdańska, Wydział Architektury, Katedra Urbanistyki i Planowania Regionalnego, Gdańsk; http://pbc.gda.pl/Content/27493/pacewicz_lukasz_phd.pdf [dostęp: 01.2023].
- Park R., Burgess E., McKenzie R. (1925). *The city*. The University of Chicago Press, Chicago and London.
- Parteka T. (2005). *Warunki transformacji zdegradowanych struktur miejskich w procesie suburbanizacji*. W: *Problem suburbanizacji*, red. P. Lorens. Biblioteka Urbanisty, 7, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa, s. 118–126.
- Parteka T. (2010). *Miasta wiedzy w kreowaniu konkurencyjności i spójności terytorialnej*. *Zarządzanie Publiczne*, 11, s. 61–69.
- Perkowski P. (2014). *Gdańsk – miasto od nowa. Kształtowanie społeczeństwa i warunki bytowe w latach 1945–1970*. Słowo/obraz terytoria, Gdańsk.
- Perry Clarence A. (1938). *Housing for the Machine Age*. Russell Sage Foundation, New York.
- Plany zagospodarowania przestrzennego Wilanowa. Koncepty, realizacje (1999), Gmina Warszawa-Wilanów.
- Pleszko A. (2009). *Poukładane miasto – HafenCity nowa dzielnica Hamburga*. *Architektura i Biznes* 01.2009, s. 30–39.
- Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju*. Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa 2013; https://kigeit.org.pl/FTP/PRCIP/Literatura/002_Strategia_DSRK_PL2030_RM.pdf [dostęp: 11.2023].
- Portal województwa dolnośląskiego* (2017); <http://www.umwd.dolnyślask.pl/> [dostęp: 01.2023].
- Prastowski W. (2011). *Odkrywamy Wrocław: Sepolno – miasto-ogród w kształcie orła*; <http://www.tuwroclaw.com/wiadomosci,odkrywamy-wroclaw-sepolno-miasto-ogrod-w-ksztalcie-orla,wia5-3266-5685.html> [dostęp: 01.2023].
- Program rozwoju dzielnicy Rembertów m. st. Warszawy do 2020 roku (2014); http://www.rembertow.waw.pl/aktualnosc-5-11159-program-rozwoju-dzielnicy-rembertow_m.html [dostęp: 01.2017].
- Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 (2015); https://www.unic.un.org.pl/files/164/Agenda%202030_pl_2016_ostateczna.pdf [dostęp: 01.2023].
- Przestaszewska-Porębska E. (1998). *Expo '98. Ostatnia wystawa światowa dwudziestego wieku*. *Architektura Murator*, 12, s. 10–15.
- Przewoźniak M. (2005). *Ekologiczne aspekty suburbanizacji – teoria i realia*. W: *Problem suburbanizacji*, red. P. Lorens. Biblioteka Urbanisty, 7, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa, s. 127–134.
- Poloniae Amici* (2023); <https://polska-org.pl/> [dostęp: 10.2023].
- Radzińska K., Jędraszko-Macukow M. (2013). *Osiedla „Aspern Seestadt” w Wiedniu i „Miasteczko Wilanów” w Warszawie w świetle idei zielonej infrastruktury*. *Problemy Ekologii Krajobrazu*, XXXVI, s. 73–84.
- Razem dla strefy aktywności gospodarczej w Nowej Hucie* (2017); <http://knhp.com.pl/aktualnosci/szczegoly/63> [dostęp: 01.2023].

Bibliografia

- Rembarz G. (2021). *Jaka przestrzeń dla rozwoju lokalności?*; https://www.kongresobywatelski.pl/wp-content/uploads/2022/05/ko-ptl-1-2022-gabriela_rembarz-jaka_przestrzen_dla_rozwoju_lokalnosci.pdf. [dostęp: 11.2023].
- Rembarz G., Martyniuk-Pęczek J. (red.) (2015). *Przestrzeń publiczna dzielnicy w partycypacyjnym planowaniu strategicznym. Quo vadis, Gdańsku? Mieszkańcy planują swoje miasto*. Gdańsk: Gdańska Fundacja Innowacji Społecznej we współpracy z Wydziałem Architektury Politechniki Gdańskiej oraz Sopocką Szkołą Wyższą; http://gfis.pl/wp-content/uploads/2013/07/qvgdn__www_-lekka.pdf [dostęp: 01.2023].
- Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future* (1987). Oxford University Press, Oxford.
- Rewers E. (2005). *Post-polis: wstęp do filozofii ponowoczesnego miasta*. Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, Kraków.
- Sadik-Khan J., Solomonow S. (2017). *Walka o ulice. Jak odzyskać miasto dla ludzi*. Wysoki Zamek, Kraków.
- Salingaros N.A. (2000). *Complexity and Urban Coherence*. *Journal of Urban Design*, 5, s. 291–316.
- Salingaros N.A., Mena-Quintero F. (2010). *A Brief History of P2P-Urbanism*. W: Salingaros N.A. *P2P Urbanism* (Chapter 3); <https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=2a66f36a2c14f548d7f3024b69c4c0cd9791e4d4> [dostęp: 01.2023].
- Salwiński J., Sibila L.J. (red.) (2005). *Nowa Huta – przeszłość i wizja. Studium muzeum rozproszonego*. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Kraków.
- Sas-Bojarska A., Wasilewska A. (2013). *Od garden city do ecocity*. W: *Wybrane teorie współczesnej urbanistyki*, red. P. Lorens, I. Mironowicz. Akapit-DTP, Gdańsk, s. 118–151.
- Sassen S. (1994). *The Global City: New York, London, Tokyo*. Princeton University Press, Princeton.
- Scott A.J., Soja E.W. (red.) (1996). *The City: Los Angeles and Urban Theory at the End of the Twentieth Century*. University of California Press, Berkeley.
- Sennett R. (1996). *Ciało i kamień: człowiek i miasto w cywilizacji zachodu*, tłum. M. Konikowska. Wydawnictwo Aletheia, Warszawa.
- Sennett R. (2006). *The Open City*; http://downloads.lsecities.net/0_downloads/Berlin_Richard_Sennett_2006-The_Open_City.pdf [dostęp: 11.2023].
- Sennett R. (2009). *Upadek człowieka publicznego*, tłum. H. Jankowska. Warszawskie Wydawnictwo Literackie, Warszawa.
- Serwis Rzeczypospolitej Polskiej* (2023). Cele zrównoważonego rozwoju; <https://www.gov.pl/web/polskapomoc/cele-zrownowazonego-rozwoju> [dostęp: 09.2023].
- Sibila L.J. (2006). *Nowa Huta – architektura i twórcy ‘miasta idealnego*. W: *Nowa Huta – architektura i twórcy miasta idealnego. Niezrealizowane projekty*. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Kraków, s. 36–49.
- Sim D. (2020). *Miasto życzliwe. Jak kształtować miasto z troską o wszystkich*. Wysoki Zamek, Kraków.
- Simmel G. (1909). *The Metropolis and Mental Life*. W: *Classic Essays on the Culture of Cities*, red. R. Sennett. Englewood Cliffs, New Jersey, s. 47–60.
- Simmel G. (1975). *Socjologia*, tłum. M. Łukasiewicz. PWN, Warszawa.
- Simmel G. (2005). *Obcy*. W: *Socjologia*, red. M. Łukasiewicz. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 300–304.
- Sitte C. (1889). *City Planning according to Artistic Principles*. Random House.
- Slocum N. (2003). *Participatory Methods TOOLKIT. A Practitioner’s Manual*; http://archive.unu.edu/hq/library/Collection/PDF_files/CRIS/PMT.pdf [dostęp: 01.2023].
- Słownik języka polskiego PWN* (2023); <https://sjp.pwn.pl/> [dostęp: 01.2023].

- Smaga M. (2012). *Lata 60. w Nowej Hucie – urbanistyka, architektura i wnętrza*. W: *Modernizm w Nowej Hucie*. Muzeum Historyczne Miasta Krakowa, Kraków, s. 8–22.
- Soja E.W. (2000). *Postmetropolis: Critical Studies of Cities and Regions*. Blackwell Pub, Oxford.
- Solarek K. (2011). *Współczesne koncepcje rozwoju miasta*. *Architektura i Urbanistyka*, 4, s. 51–71.
- Solarek K. (2013). *Struktura przestrzenna strefy podmiejskiej Warszawy. Determinanty współczesnych przekształceń*. *Prace Naukowe Politechniki Warszawskiej. Seria Architektura*, z. 13, s. 7–283.
- Stangel M. (2010). *Elementy proekologicznego kształtowania formy urbanistycznej nowych dzielnic miejskich*. W: *Habitaty proekologiczne. Habitaty 2009*, red. Z. Bać, Politechnika Wrocławska, Wrocław 2010, s. 73–79.
- Stangel M. (2013). *Kształtowanie współczesnych obszarów miejskich w kontekście zrównoważonego rozwoju*. Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice.
- Starosta P. (1995). *Zbiorowości terytorialne i więzi społeczne*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Stawasz D. (2016). *Współczesne dylematy zarządzania rozwojem miast*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Stawasz D., Sikora-Fernandez D. (2016). *Koncepcja smart city na tle procesów i uwarunkowań rozwoju współczesnych miast*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Stern R.A.M., Fishman D., Tilove J. (2013). *Paradise Planned: The Garden Suburb and the Modern City*. Monacelli Press, New York.
- Stępień K., Pochwała A. (2011). *Wykorzystanie metody Charrette do planowania zagospodarowania terenu Grünfels w Rapperswil-Jona*. *Problemy Ekologii Krajobrazu*, 31, s. 97–101.
- Stowarzyszenie Mieszkańców Miasteczka Wilanów* (2010); <http://www.smmw.org> [dostęp: 01.2016].
- Strategia rozwoju Gminy Warszawa-Bielany do 2014 roku* (2008); <https://docplayer.pl/15746856-Strategia-rozwoju-gminy-warszawa-bielany.html> [dostęp: 01.2023].
- Strategia #Warszawa2030* (2018); <https://um.warszawa.pl/waw/strategia/strategia-rozwoju-miasta> [dostęp: 11.2023].
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Warszawa-Wilanów* (1999).
- Stübben H.J. (1907). *Der Städtebau*. A. Kröner, Stuttgart.
- Sulewska K., Szywała M. (2010). *Prawne aspekty zarządzania przestrzenią*. W: *Zarządzanie rozwojem przestrzennym miast*, red. P. Lorens, J. Martyniuk-Pęczek. *Urbanista*, Gdańsk, s. 92–108.
- Syrkus H. (1976). *Ku idei osiedla społecznego 1925–1975*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Szacki J. (2002). *Historia myśli socjologicznej*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Szafrańska E. (2016). *Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych w języku polskim*; <http://docplayer.pl/67379392-Ewa-szafranska-autoreferat-przedstawiajacy-opis-dorobku-i-osiagniec-naukowych-w-jezyku-polskim.html> [dostęp: 01.2023].
- Szczepański M., Ślęzak-Tazbir W. (2007). *Między lękiem a podziwem: getta społeczne w starym regionie przemysłowym*. W: *Gettoizacja polskiej przestrzeni miejskiej*, red. B. Jałowiecki, W. Łukowski. Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa, s. 30–35.
- Szcześniak E.M. (2012). *Miasto-ogród jako wzorzec kształtowania ładu przestrzennego*. Praca magisterska. Wydział Geodezji i Kartografii, Politechnika Warszawska, Warszawa.
- Szlenk-Dziubek D., Wisłocka O. (2021). *System planowania przestrzennego w Polsce: kluczowe problemy i słabości*. Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa – Kraków – Gdańsk.
- Szmytkowska M., Masik G. (2005). *Społeczne aspekty suburbanizacji w Obszarze Metropolitalnym Trójmiasta*. W: *Problem suburbanizacji*, red. P. Lorens. *Biblioteka Urbanisty*, 7, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa, s. 71–80.

Bibliografia

- Szukalski P. (2015). *Suburbanizacja obszarów wielkomiejskich w Polsce*. Demografia i Gerontologia Społeczna – Biuletyn Informacyjny, 4; <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/bitstream/handle/11089/11164/2015-04%20Suburbanizacja.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [dostęp: 01.2023].
- Teaford J. (2008). *The American Suburb*. Routledge, New York.
- Topczewska T. (2009). *Istota zintegrowanego planowania rozwoju miast. Uwagi po kongresie urbanistyki polskiej*. Instytut Gospodarki Przestrzennej i Mieszkalnictwa w Warszawie; <http://www.urbanistyka.info/content/istota-zintegrowanego-planowania-rozwoju-miast-uwagi-po-kongresie-urbanistyki--polskiej> [dostęp: 08.2017].
- Turlej E. (2021). *Miasteczko Wilanów. Mieszkańcy innych dzielnic mówią, że czują się tu jak nie w Polsce*; <https://www.newsweek.pl/polska/spoleczenstwo/miasteczko-wilanow-w-warszawie-jak-zyje-sie-jego-mieszkancom-warszawski-wilanow/phewh5l> [dostęp: 09.2023].
- Turyk B. (2012). *Metody integracji chaotycznej zabudowy podmiejskich dzielnic mieszkaniowych na wybranych przykładach*. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej Architektura, 51, s. 275–282.
- U Thant S. *Człowiek i jego środowisko*. Raport Sekretarza Generalnego ONZ z dnia 26.V.1969. Biuletyn Polskiego Komitetu do Spraw UNESCO, numer specjalny. Warszawa 1970, s. 75.
- Uchwała nr 162/2018 z dnia 29 października 2018 r. w sprawie przyjęcia „Systemu zarządzania rozwojem Polski”; <https://archiwum.muir.gov.pl/media/67800/Uchwała.pdf>.
- Urbanik J. (2009). *Wuwa 1929–2009 The Werkbund Exhibition in Wrocław*. Muzeum Architektury we Wrocławiu, Wrocław.
- Urbanik J., Hrynczewicz-Lamber G. (2014). *Mieszkanie i miejsce pracy*. Wrocławska Rewitalizacja, Wrocław.
- Urry J. (2009). *After the Car*. Polity Press, Cambridge.
- Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020, poz. 1378).
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2003 r., nr 80, poz. 717 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 1994 r., nr 89, poz. 415 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023, poz. 1688).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990, nr 16, poz. 95).
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2015, poz. 1777 z późn. zm.).
- Walker P. *Jak rowery mogą uratować świat*. Wysoki Zamek, Kraków.
- Węclawowicz G. (2002). *Przestrzeń i społeczeństwo współczesnej Polski. Studium z geografii społeczno-gospodarczej*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Węclawowicz G., Bański J., Degórski M. i in. (2006). *Przestrzenne zagospodarowanie Polski na początku XXI wieku*. Polska Akademia Nauk, Warszawa.
- Węclawowicz G., Łotocka M., Baucz A. (2010). *Rozwój miast w Polsce. Raport wprowadzający Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, opracowany na potrzeby przygotowania przeglądu OECD krajowej polityki miejskiej w Polsce*. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa; http://eregion.wzp.pl/sites/default/files/rozwoj_miast_w_polsce_0.pdf [dostęp: 01.2023].
- Węgleński J. (1988). *Metropolitalna Ameryka*. Wiedza Powszechna, Warszawa.
- Wien 3420 AG (2012). *The Project. Aspern. Vienna's Urban Lakeside*; <http://www.asperneseestadt.at/resources/files/2013/1/2/2851/bp12-das-projekt-en-final-web.pdf> [dostęp: 01.2017].
- Wien 3420 AG (2023). *Aspern Die Seestadt Wiens*; <https://www.aspern-seestadt.at/> [dostęp: 01.2023].

- Wien 3420 Aspern Development (2017). *Master Plan Revisited – Status of Planning 2017*; https://issuu.com/asperndieseestadtwiens/docs/aspern_masterplan_engl_web [dostęp: 11.2023].
- Wirth L. (1938). *Urbanism as a way of life*. *The American Journal of Sociology*, 44, s. 1–24.
- Wrocławska Rewitalizacja (2013a). *Przedmieście oławskie – masterplan*; https://www.slideshare.net/Wroclawska_Rewitalizacja/przedmiecie-oawskie-masterplan [dostęp: 01.2023].
- Wrocławska Rewitalizacja (2013b). *Klimaty Nadodrza. Rewitalizacja wrocławskiego osiedla ludzie, miejsca, wydarzenia*; <https://www.wroclaw.pl/beta2/files/W-R%20Rewitalizacja%20Nadodrza%20%5BCalosc%20Podglad%5D.pdf> [dostęp: 01.2023].
- Wrońska K., Wrońska M. *Czym różni się miasto zwarte od rozproszonego*; <https://docplayer.pl/5563580-Czym-sie-miasto-zwarte-rozni-sie-od-miasta-rozproszonego.html> [dostęp: 01.2023].
- Wróblewski B. (2003). *Podkowa Leśna: miasto-ogród do 1939 roku*. Towarzystwo Przyjaciół Miasta-Ogrodu Podkowa Leśna, Podkowa Leśna.
- WUWA – *mieszkanie i miejsce pracy* (2017); <https://www.wroclaw.pl/rozmawia/wuwa-mieszkanie-i-miejsce-pracy> [dostęp: 01.2023].
- Wyporek B. (2017). *Nowa karta ateńska – wizja miast XXI wieku. Droga ku współczesnemu paradygmatowi urbanistyki?* W: *Manifesty urbanistyczne*, red. I. Mironowicz, T. Majda. Biblioteka Urbanisty, 15, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa, s. 88–94.
- Załuski D. (2005). *Miasta krótkich dróg*. W: *Problem suburbanizacji*, red. P. Lorens. Biblioteka Urbanisty, 7, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Warszawa, s. 264–269.
- Zathey M. (2003). *Wrocławska strefa suburbialna*. W: *Funkcje metropolitalne i ich rola w organizacji przestrzeni*, red. I. Jażdżewska. XVI konwersatorium wiedzy o mieście, Uniwersytet Łódzki, Łódź, s. 239–246.
- Zieliński J., Pawłowski T. (2008). *Żoliborz. Przewodnik historyczny*. Rosner & Wspólnicy, Warszawa.
- Ziobrowski Z. (2009). *Polityka przestrzenna a decyzje o warunkach zabudowy*. *Problemy Rozwoju Miast*, 6/4, s. 21–25.
- Znaniński F. (1938). *Socjologiczne podstawy ekologii ludzkiej*. *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, 1, s. 89–119.
- Zuziak Z. (1996). *Planowanie aktywizujące a struktura przestrzenna miasta*. *Biuletyn KPZK PAN*, 175, s. 65–79.
- Żukowska-Maziarska A. (2008). *Podkowa Leśna – przewodnik*. Towarzystwo Przyjaciół Miasta-Ogrodu Podkowa Leśna, Podkowa Leśna.

Spis ilustracji

Ilustracja 1.	Siedemnaście celów zrównoważonego rozwoju	54
Ilustracja 2.	Suburbanizacja w Polsce. Przykłady zabudowy w obrzeżnych zespołach osadniczych, Gdańsk-Osowa, 2017	59
Ilustracja 3.	Hurtownie zlokalizowane blisko obwodnicy w Gdańsku-Osowej, 2016	61
Ilustracja 4.	Przestrzeń publiczna w Gdańsku-Osowej, 2016	61
Ilustracja 5.	Suburbanizacja w woj. pomorskim w latach 2003–2006 i 2007–2010	62
Ilustracja 6.	Gminy w zasięgu strefy podmiejskiej Warszawy	64
Ilustracja 7.	Tereny zurbanizowane i postępującej urbanizacji w strefie podmiejskiej Warszawy	65
Ilustracja 8.	Model rozwoju strefy podmiejskiej Warszawy w wariacie pesymistycznym – bezkształtnie rozlewające się tereny zabudowy	66
Ilustracja 9.	Model rozwoju strefy podmiejskiej Warszawy w wariacie optymistycznym	66
Ilustracja 10.	Osiedle Słoneczne w miejscowości Kanie pod Warszawą. Widok na zabudowę osiedla, 2017	67
Ilustracja 11.	Zabudowa wielorodzinna w Stabłowicach we Wrocławiu, 2017	69
Ilustracja 12.	Przestrzeń publiczna w Stabłowicach, 2017	69
Ilustracja 13.	Fragmety opracowań mikrostrategii powstałych w wyniku warsztatów „Quo Vadis, Gdańsku?”, wystawionych w przestrzeni dzielnic	88
Ilustracja 14.	Zdjęcia z warsztatów „Quo Vadis, Gdańsku?”, 2015	89
Ilustracja 15.	Zabudowa wielorodzinna Sępólna we Wrocławiu, 2017	96
Ilustracja 16.	Wrocław północno-wschodni. Podkład geodezyjny 1:5000 z grudnia 1930 roku na podstawie materiałów Städtische Vermessungsamt 1:1000 z maja 1929 roku	96
Ilustracja 17.	Model osiedla z 1926 roku autorstwa H. Wahlich, P. Heima i A. Kemptera	97
Ilustracja 18.	Projekt H. Wahlich i P. Heima. Północno-wschodnia część osiedla	98
Ilustracja 19.	Projekt domu. Hausart IV. H. Wahlich i P. Heim, 1920	98
Ilustracja 20.	Projekt budynku. Hausart V. H. Wahlich i P. Heim, 1920	98
Ilustracja 21.	Wzór herbu województwa dolnośląskiego z wizerunkiem czarnego orła dolnośląskiego	98
Ilustracja 22.	Sępólno, 1919	99
Ilustracja 25.	Sępólno na pocztówce z końca lat 30. XX wieku	100
Ilustracja 24.	Pocztówka z widokami Sępólna. Lewe dolne – ul. Piotra Wysockiego, lewe górne – ul. Kosynierów Gdyńskich, prawe dolne – ul. Monte Cassino, prawe górne – ul. Bartosza Głowackiego, 1920–1924	100
Ilustracja 23.	Zabudowa ul. Adama Mickiewicza, 1920–1933	100
Ilustracja 26.	Zniszczenia wojenne Sępólna, 1945	101
Ilustracja 27.	Nowe ulice Sępólna, 1930–1944	101
Ilustracja 28.	Rekonstrukcja sieci ulicznej na terenie Żoliborza (dawny Polków i Fawory) i północnej części Muranowa w drugiej połowie XVIII wieku	102
Ilustracja 29.	Plan Żoliborza. Układ sieci ulicznej na terenie Nowego Miasta i Żoliborza wg mapy Warszawy z 1762 roku. Autor: R. de Tirregaille	103
Ilustracja 30.	Wnętrze urbanistyczne Żoliborza, 2015	103
Ilustracja 31.	Żoliborz, 2015	103
Ilustracja 32.	Podział Żoliborza na pięć części. Rysunek wykonany na podstawie planu podziału i zabudowy na Żoliborzu w Warszawie z 1926 roku	104

Ilustracja 33.	Podział Żoliborza Spółdzielczego na trzynaście kolonii WSM. Rysunek wykonany na podstawie szkicu z 1950 roku	106
Ilustracja 34.	WSM. Pierwotne rozplanowanie terenów osiedla i stan zabudowy w 1930 roku. Zrealizowane kolonie I i II, 1929	106
Ilustracja 35.	Projekt połączenia placu Grunwaldzkiego z placem Gwardii stworzony w latach 1920–1922. Autorzy: A. Jawornicki i J. Jankowski	107
Ilustracja 36.	Widok na zaprojektowany i niezrealizowany plac Grunwaldzki, 1922	107
Ilustracja 37.	Plan Żoliborza, 1976	108
Ilustracja 38.	Zabudowa Podkowy Leśnej, 2018	109
Ilustracja 39.	Plac przed kościołem w Podkowie Leśnej, 2015	109
Ilustracja 40.	Plan Podkowy Leśnej zaprojektowany przez A. Jawornickiego. Rysunek wykonany po dokonaniu pomiarów geodezyjnych przez K. Mikułowskiego, 1927	110
Ilustracja 41.	Plan Podkowy Leśnej, 2017	112
Ilustracja 42.	WUWA – dom dla osób samotnych i bezdzietnych małżeństw, 2017	113
Ilustracja 43.	WUWA – zabudowa osiedla, 2017	113
Ilustracja 44.	Plan wzorcowego osiedla, wystawa WUWA, 1929, rys. J. Urbanik	114
Ilustracja 45.	Domy nr 3–6, wystawa WUWA, 1929	115
Ilustracja 48.	WUWA – widok na zespół budynków jednorodzinnych Effenbergera, Langerera, Hauslera i Moshaumera, 1929	115
Ilustracja 46.	Dom nr 7, widok od zachodu, lata 1928–1940	115
Ilustracja 47.	Dom nr 7, widok od zachodu, 2017	115
Ilustracja 49.	Część wystawy WUWA w okolicach dzisiejszych ulic Kopernika, Dembowskiego i Zielonego Dębu, 1935–1938	116
Ilustracja 50.	Makieta osiedla z wystawy WUWA, 1928	116
Ilustracja 51.	Przedszkole na terenie osiedla WUWA, 1928	117
Ilustracja 52.	Odbudowane w 2013 roku dawne przedszkole na terenie osiedla WUWA zaadaptowane na siedzibę Dolnośląskiej Okręgowej Izby Architektów RP, 2015	118
Ilustracja 53.	Zabudowa Nowej Huty, 2015	119
Ilustracja 54.	Plac Centralny w Nowej Hucie, 2015	119
Ilustracja 55.	Widok ogólny negatywu makiety urbanistycznej Nowej Huty, 1951. Autor: Miastoprojekt – Kraków – W. Łodziński, ze zbiorów B. Skrzybalskiego	120
Ilustracja 56.	Teatr w Nowej Hucie, 2017	121
Ilustracja 57.	Kompozycja Nowej Huty wraz z projektem terenów zielonych i Parku Południowego wg S. Juchnowicza z 1954 r.	122
Ilustracja 58.	Zabudowa w Nowej Hucie, 2017	123
Ilustracja 59.	Kościół pw. Matki Bożej Królowej Polski (Arka Pana)	124
Ilustracja 60.	Plan Nowej Huty, 1949–1959	126
Ilustracja 61.	Dzielnica Przymorze, 1968	127
Ilustracja 62.	Usytuowanie Przymorza Małego. Na zachód – istniejąca zabudowa Oliwy, na wschód – projektowane Przymorze Wielkie, nad morzem w północno-wschodniej części rysunku – Jelitkowo	128
Ilustracja 63.	Plan realizacyjny jednostki przedszkolnej A I – Przymorze Małe	129
Ilustracja 64.	Przymorze Małe. Widok części środkowej jednostki przedszkolnej A I od północy	130
Ilustracja 65.	Jedno z wnętrza jednostki przedszkolnej A I na Przymorzu Małym wraz z rzutem pawilonu usługowego ...	130
Ilustracja 66.	Zabudowa Przymorza Małego. Rzuty sekcji 4- i 5-kondygnacyjnych budynków sekcyjnych	131
Ilustracja 67.	Zabudowa Przymorza Małego. Rzut kondygnacji powtarzalnej 9-kondygnacyjnego budynku punktowego	132
Ilustracja 68.	Schemat rozwiązania urbanistycznego dzielnicy Przymorze Wielkie	133
Ilustracja 69.	Przymorze Wielkie – fragment osiedla A	133
Ilustracja 70.	Przymorze Wielkie – fragment osiedla B	134
Ilustracja 71.	Przymorze Wielkie – osiedle C	134
Ilustracja 72.	Przymorze Wielkie – osiedle D	134
Ilustracja 73.	Przymorze Małe – rytm balkonów 5-kondygnacyjnego budynku sekcyjnego	135
Ilustracja 74.	Falowce Przymorza Wielkiego, 2017	136
Ilustracja 75.	Zabudowa Przymorza Małego, 2017	136
Ilustracja 76.	Teren przeznaczony pod dzielnicę Aspern Seestadt (240 ha)	137
Ilustracja 77.	Wizualizacja realizacji masterplanu Aspern Seestadt, 2017	137
Ilustracja 78.	Koncepcja nowej dzielnicy opracowana na podstawie konkursu w 2005 roku	138
Ilustracja 79.	Etapy budowy dzielnicy Aspern Seestadt	139
Ilustracja 80.	Masterplan dzielnicy Aspern Seestadt	140

Ilustracja 81.	<i>Masterplan Aspern Seestadt: podział funkcjonalny dzielnicy</i>	141
Ilustracja 82.	<i>Masterplan Aspern Seestadt: rodzaje zieleni i przestrzeni publicznych</i>	142
Ilustracja 83.	<i>Masterplan Aspern Seestadt: hierarchia przestrzeni publicznych</i>	143
Ilustracja 84.	<i>Masterplan Aspern Seestadt: hierarchia ulic w dzielnicy</i>	144
Ilustracja 85.	<i>Masterplan Aspern Seestadt: trasy rowerowe</i>	145
Ilustracja 86.	<i>Masterplan Aspern Seestadt: transport publiczny w dzielnicy</i>	146
Ilustracja 87.	<i>Masterplan Aspern Seestadt: wysokość zabudowy</i>	147
Ilustracja 88.	<i>Masterplan Aspern Seestadt: gęstość zabudowy</i>	148
Ilustracja 89.	Widok na zrealizowaną część dzielnicy Seestadt w Wiedniu, 2017	150
Ilustracja 90.	Budowa dzielnicy Aspern Seestadt, 2014	151
Ilustracja 91.	Rozwój obszaru nowej dzielnicy Aspern w Wiedniu	152
Ilustracja 92.	Widok na zrealizowaną część dzielnicy Hafencity w Hamburgu, 2017	153
Ilustracja 93.	Masterplan 2000: podział Hafencity na kwartały	154
Ilustracja 94.	Masterplan 2000	155
Ilustracja 95.	Masterplan 2010	156
Ilustracja 96.	Masterplan 2010: podział Hafencity na trzy dzielnice: Baakenhafen, Oberhafen i Elbbrücken	156
Ilustracja 97.	Masterplan 2010: wizualizacja struktury przestrzennej projektu	157
Ilustracja 98.	Rozwój obszaru nowej dzielnicy Hafencity w Hamburgu	159
Ilustracja 99.	Widok na dzielnicę Expo Urbe, Park Narodów, Lizbona, 2015	160
Ilustracja 100.	Widok 3D na część dzielnicy Expo Urbe w Lizbonie, 2017	160
Ilustracja 101.	Masterplan Parku Narodów, 2015	163
Ilustracja 102.	Obszar Parku Narodów	163
Ilustracja 103.	Dworzec Oriente, Lizbona, 2015	164
Ilustracja 104.	Pawilon Portugalski zaprojektowany przez Alvaro Siza, 2015	164
Ilustracja 105.	Rozwój obszaru nowej dzielnicy Expo Urbe w Lizbonie	165
Ilustracja 106.	Widok na dzielnicę i park linearny przy ul. Klimczaka, 2015	171
Ilustracja 108.	Widok na zrealizowaną część dzielnicy Miasteczka Wilanów w Warszawie, 2017	171
Ilustracja 107.	Widok na zabudowę kwartałową dzielnicy, 2015	171
Ilustracja 109.	Struktura Miasteczka Wilanów według zwycięskiej pracy konkursowej zespołu P. Detki, P. Jurkiewicza i M. Owadowicza	172
Ilustracja 110.	Masterplan Miasteczka Wilanów: projekty i inwestorzy, 2002	173
Ilustracja 111.	Masterplan Miasteczka Wilanów: typologia budynków, funkcje, 2002	174
Ilustracja 112.	Makieta Miasteczka Wilanów wykonana na podstawie masterplanu	175
Ilustracja 113.	Zabudowa Miasteczka Wilanów na tle Wilanowa Zachodniego	176
Ilustracja 114.	Skwer z fontannami i małą architekturą, skrzyżowanie ul. Honda i al. Rzeczypospolitej, 2015	177
Ilustracja 115.	Miasteczko Wilanów z lotu ptaka: kwartały zabudowy, 2016	177
Ilustracja 116.	Rozwój obszaru nowej dzielnicy Miasteczko Wilanów w Warszawie	178
Ilustracja 117.	Ankieta przeprowadzona przed przystąpieniem do tworzenia masterplanu Miasteczka Wilanów, 2001	179
Ilustracja 118.	Wyniki ankiet przeprowadzonych przed tworzeniem masterplanu	180
Ilustracja 119.	Przestrzenie dzielnicy, do których możliwe jest dotarcie pieszo w ciągu 5, 10 i 15 minut	180
Ilustracja 120.	Fotografie z akcji społecznych: akcja „Move & Plant 2”, czyszczenie kanału Klimczaka, 2010	182
Ilustracja 121.	Widok na zrealizowaną część dzielnicy Nowe Żerniki we Wrocławiu, 2016	183
Ilustracja 122.	Widok 3D projektowanej dzielnicy Nowe Żerniki we Wrocławiu, 2023	183
Ilustracja 123.	Odbudowane w 2013 r. dawne przedszkole na terenie WUWA, przeznaczone na siedzibę Dolnośląskiej Okręgowej Izby Architektów RP, 2017	184
Ilustracja 124.	Logo Nowych Żernik, 2016	185
Ilustracja 125.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla Nowych Żernik. Uchwała nr XXXI/703/12 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 13 września 2012 r.	186
Ilustracja 126.	Ulotka reklamująca pierwszy etap budowy Nowych Żernik, stworzona z okazji konkursu na Europejską Stolicę Kultury 2016	188
Ilustracja 127.	Masterplan osiedla z dnia 12 stycznia 2016 r. Opracowanie na podstawie planu sprzedaży nieruchomości, 2016	189
Ilustracja 128.	Realizacja masterplanu Nowych Żernik, 2023	190
Ilustracja 129.	Kooperatywa na działce oznaczonej symbolem M – projekt budynku wielorodzinnego. Po lewej stronie widoczne wizualizacje budynku, po prawej zagospodarowanie działki. Materiały powarsztatowe projektu Nowe Żerniki, 2017	191
Ilustracja 130.	Nowe Żerniki, 2023	192
Ilustracja 131.	Rozwój obszaru dzielnicy Nowe Żerniki we Wrocławiu	193
Ilustracja 132.	Zrealizowana część Miasteczka Siewierz Jeziorna, 2023	194

Ilustracja 133. Położenie Miasteczka Siewierz Jeziorna	195
Ilustracja 134. Masterplan Miasteczka Siewierz Jeziorna: kontekst i projektowany pierwszy etap inwestycji, 2016. Autor: MAU Mycielski Architecture & Urbanism	196
Ilustracja 135. Masterplan Miasteczka Siewierz Jeziorna: uzupełnienia po 2019 roku	196
Ilustracja 136. Masterplan Miasteczka Siewierz Jeziorna, 2017	197
Ilustracja 137. Masterplan pierwszego etapu budowy Miasteczka Siewierz Jeziorna	198
Ilustracja 138. Widok 3D projektowanego Miasteczka Siewierz Jeziorna, 2017. Autor: Mycielski Architecture and Urbanism	199
Ilustracja 139. Widok 3D projektowanych przestrzeni publicznych Miasteczka Siewierz Jeziorna, 2017	200
Autor: MAU Mycielski Architecture & Urbanism	200
Ilustracja 140. Widok 3D projektowanych wnętrz urbanistycznych Miasteczka Siewierz Jeziorna, 2017. Autor: MAU Mycielski Architecture & Urbanism	200
Ilustracja 141. Projekt pierwszego budowanego kwartału zabudowy Miasteczka Siewierz Jeziorna: rzut i wizualizacja 3D, 2017. Autor: MAU Mycielski Architecture & Urbanism	201
Ilustracja 142. Projekt pierwszego budowanego kwartału zabudowy Miasteczka Siewierz Jeziorna: wizualizacja wnętrza urbanistycznego i projekt budynku jednorodzinne. Autor: MAU Mycielski Architecture & Urbanism	201
Ilustracja 143. Zrealizowana zabudowa Miasteczka Siewierz Jeziorna, 2023	202
Ilustracja 144. Widok na zrealizowaną część Miasteczka Siewierz Jeziorna, 2017	202
Ilustracja 145. Widok na część Miasteczka Siewierz Jeziorna zrealizowaną do 2023 roku	203
Ilustracja 146. Wizualizacje 3D uzupełnienia istniejącej zabudowy w Miasteczku Siewierz Jeziorna	203
Ilustracja 147. Rozwój obszaru Miasteczka Siewierz Jeziorna	204

Spis schematów

Schemat 1. Inspiracje teoretyczne	14
Schemat 2. Wpływ stosowania całościowych wizji dla dzielnic na rozwój miasta	16
Schemat 3. Cechy masterplanu	20
Schemat 4. Masterplan – podejścia do projektowania	21
Schemat 5. Zalety i wady warunków zamieszkania w strefie ekstensywnej zabudowy	59
Schemat 6. Cechy wolnostojącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	60
Schemat 7. Planowanie przestrzenne w Polsce do listopada 2020 roku	81
Schemat 8. Zilustrowanie przydatności masterplanów w procesie przeciwdziałania chaotycznemu rozrastaniu się miast	209
Schemat 9. Wpływ przydatności pozaustawowych instrumentów planistycznych na zrównoważony rozwój struktur obrzeżnych w procesie nadawania im cech miejskich	210

Spis tabel

Tabela 1. Rozwiązania służące sterowaniu rozwojem przestrzennym miasta według kategorii stosowanych instrumentów ..	74
Tabela 2. Charakterystyka ekonomiczna Przymorza Małego, 1963	132
Tabela 3. Etapy budowy dzielnicy Seestadt w Wiedniu	150
Tabela 4. Porównanie historycznego kontekstu pracy	167
Tabela 5. Porównanie współczesnego kontekstu zastosowania MP w innych krajach Unii Europejskiej	168
Tabela 6. Porównanie przypadków badawczych: dzielnic obrzeżnych powstających w Polsce na podstawie masterplanów po 1989 roku	207